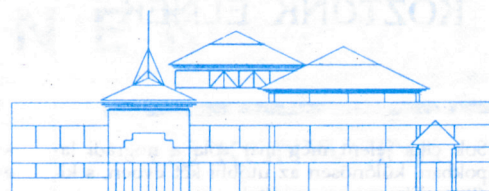

HÍR MONDÓ

Balassi Bálint Könyvtár

RÉGI NÓGRÁDI LAPOK: Nógrádi Lapok és Honti Híradó

A Balassi Bálint Könyvtár helyismereti különgyűjteményében megkülönböztetett figyelmet érdemelnek a megyei sajtókiadványok.

Az 1960-as évektől visszamenően a sajtóanyag egy országos mikrofilm-program keretében mikrofilmre került. E technika védi a savas, töredező papírra nyomtatott sajtót, egyben lehetővé teszi a helyismereti sajtó kutatását, minden érdeklődő hozzáférését a rendkívül sok történelmi információt tartalmazó egykori lapokhoz, folyóiratokhoz.

Az egyik legtöbb évfolyamot megérett periodikum a Nógrádi Lapok és Honti Híradó, amely 1873. január 1-jén indult Nógrádi Lapok címmel. 1876. január 2-től viselte a Nógrádi Lapok és Honti Híradó címet. Egy-egy jelentős történelmi eseményt követően az alábbi címváltozatai voltak: Nógrádi Hírlap /1906. jan. 6./, Nógrádi Népszava /1919. ápr. 20./, Nógrádi Hírlap /1919. aug. 10./.

Programadó írásában a következők fogalmazódtak meg:

"E lap is, mint kizárólagosan megyei érdekek közlönye... tolmácsa leend a

közönség jogos és méltányos kívánalmainak, őre a közegek tevékenységének, kiemelője az érdemnek s ostora, ha kell, a nyegleségnek, mulasztás-, vagy visszaélésnek..."

Megyénk egyik leghosszabb életű periodikuma hetente, kezdetben csütörtökönként majd vasárnaponként jelent meg. Példányait Balassagyarmat különböző nyomdáiban készítették, laptulajdonosai és szerkesztői ilyen hosszú időszak alatt többször változtak.

Az induló 1873-as évben a belpolitikai rovatban az alábbi érdekes témákról olvashatunk: "Utaink", "Közigazgatás", "Közrendészet", "Tanügy", "Törvénykezés", "Bákrónika". Kezdetektől jelentkezett a "Tárca", "Heti tárca". Igen érdekesek a "Vegesek", "Hírek", "Csarnok", "Vidéki hangok".

A tárca rovatban a fiatal Mikszáth első elbeszélései is olvashatók:

"Falusi csendélet", "A fotografák regénye", stb.

A "Híreink"-ben a szokásos baleseti, eljegyzési, házasságkötési hírek mellett olvashatunk könyvismertetést:

"Könyvszet. Megjelent "Nógrád vár-

megye földrajza" Chikán Mihálytól, Kék László kiadásában B.-gyarmaton. Ára 40 x. Ezen a legújabb statisztikai adatokon alapuló művecske... oly hiányt pótol a földrajzi oktatás megyénkre nézve speciális tárgyában, amiért megyei tanügyünk köszönettel tartozik szerző úrnak."

A zene kedvelőit pedig a következő hír fogadta: "Új zeneművek. Táborszky és Parsch zeneműkereskedésben legújabban megjelentek Tamássy József kedvelt dalai: Volt nekem egy daruszőrű paripám. Cserebogár, sárga cserebogár..."

A "Vidéki hangok" című rovat az egykori megyei települések híreit, problémáit vetetette fel.

A lap negyedik oldala a hirdetési oldal volt, melyek tartalma, rajzolata, helyi vagy fővárosi volta is igen sokat árul el az adott korról.

A mikrofilm használatát a Balassi Bálint Könyvtár olvasótermében kérhetjük előzetes bejelentéssel - vagy ha az adott időszakban nincs igénybevétel - azonnali jelentkezéssel.

/Bódi Györgyné/

MIT TUD A COMPLEX CD JOGTÁR?

A Complex CD jogtár egyedülálló jogi adatbázis és hozzá kapcsolódó jogszabálykezelő rendszer, amely tartalmazza a teljes magyar hatályos joganyagot, a Magyar Közlönyben és tucatnyi tárcaközlönyben megjelent jogszabályokat, bírósági határozatokat, APEH-iránymutatásokat, és más normák anyagait, azokat tipografizáltan jeleníti meg, lehetővé téve a teljes szövegben, címekben ill. alcímekben történő szó, szótöredék és szókombináció, egy jogszabály azonosító adatai - cím, kibocsátó, dátum - szerinti keresését.

A hatályos jogszabályok között működik az időgép funkció: a jogszabályoknak nem csak a CD zárás kori hatályos, hanem minden időállapota

megtekinthető a hatályba lépésétől.

A rendszer által nyújtott szolgáltatások lehetővé teszik az egy témához tartozó összes jogszabály megtalálását akkor is, ha a kapcsolódó jogszabályok azonosítója nem ismert. Ugyanakkor több mint száz tematikus jogszabálygyűjtemény lehetőséget ad ezen jogszabálygyűjteményekbe tartozó jogszabályok kikereséséhez. További lehetőség a Legfelsőbb Bíróság kollektívum határozatainak, a közzétett döntvényeknek és az APEH-iránymutatásoknak a hivatkozott helyekre történő automatikus beépítése, amellyel a jogszabályértelmezés megkönnyíthető.

A Magyar Közlönyön kívül mintegy másfél tucat tárcaközlöny 1990-95 kö-

zötti évfolyamainak közleményeit is kereshetjük közlőnszámok szerint, és jogterületek szerint csoportosítva. Az adatbázis tartalmaz gazdasági jogszabályokat németül és angolul, a Kereskedelmi és Vámtarifa áruosztályozási és származási szabályokra vonatkozó normáit és rendeleteit. A CD-n található egy iratminta-kezelő rendszer, amely különböző iratok kitöltését, rendszerezett tárolását segíti elő.

A rendszer tartozéka a saját adatbázis-készítő programcsomag. Segítségével saját jogszabályszovegeket lehet a rendszerhez illeszteni (akár több adatbázist is).

Az adatbázis frissítése havonként történik.

/Györiné Mojzes Anikó/

Minden kedvés olvasónknak boldog új esztendővel kívánunk!

Sok cikk jelent meg már róla a nógrádi lapokban, különösen az utóbbi két évben, s kiállításai is megszorodtak.

Ezekben a cikkekben nemcsak ő szólal meg, hanem az újságírók is véleményt mondanak művészetéről. Például Bódi Tóth Elemér írja: "A képeken a művészi ösztön és a fantázia kapja a lehangsúlyosabb szerepet. A világerzésnek ez a fajta módja igen gazdag asszociációs tevékenységgel járhat együtt, végletes belső feszültségek fölillantásával ajándékozta meg a nézőt."

Losonci Miklós művészettörténész egy miskolci kiállítás után: "Cene gál István komoly ígéret. Jó rajzi erőnléttel rendelkezik és megfelelő színbősséggel. Keresve önmagát tárja föl a szemek tündöklését, fantáziáját kutató szenvedélyének lázas lüktetésével. Szinte kész festő, hiszen megannyi képe közül az Álom már mű, festői pályájának biztató nyitánya."

- Ki is Ön, és hogyan keresi önmagát?

- Cene gál István vagyok. Nemrég még a nevemet is kerestem. Öscim évszázadokon keresztül Cene Gálok voltak, tehát nem ragadványnev a Gál. De az történt, hogy a hetvenes évek végén hivatalosan felszólítottak bennünket, hogy vagy Cenék legyünk, vagy Gálok. Végül is Cene néven anyakönyveztek bennünket. Nekem jogom van öscim nevére, ezért használom, de így kisbetűvel, mert még nem láttam meg vele a hivatalokat. Meg aztán láttam a Galériában egy Czene István nevű festőt, gondoltam, nem árt megkülönböztetni magunkat.

26 éves vagyok, Cereden lakom feleségemmel és 17 hónapos kisfiammal, decemberben jön még egy kisfiunk. A Népjóléti Képzési Központban dolgozom tanfolyamvezetőként, s járok főiskolára (nem a képzőművészetre, oda nem vettem fel).

- Mindemellett, tudjuk, nincs olyan nap, hogy kezébe ne venné az esetet.

- Igen, rabja vagyok a festésnek. Pici gyerek korom óta folyton rajzolgattam. Általános iskolából is elküldtek rajzklubokba. Középis-

kolás koromban végképp nem nyugodtam: 14 évesen már Iványi Ödönhöz jártam rajzot tanulni, de csak fél évig élhettem a bűvkörében, mert meghalt a jó öreg. Másfél évig senkire sem, majd Földi Péterre rátaláltam. Földi személyisége, az "órák" hangulata nagy lendületet adott. Nála tanultam meg rajzolni, különbséget tenni jó és rossz, művészi és giccses között. Majd a katonaság következett, ekkor nem sokat alkothattam. Leszerelésem után jelentkeztem a Képzőművészeti Főiskolára, de nem vettek fel. Dolgoztam, megint jelentkeztem, megint nem sikerült. Elmentem a Miskolci Bölcsész Egyesületre művészettörténet szakra. Elvégeztem két szemesztert, de nem bírtuk tovább anyagilag (a feleségem is járt). Ez a "bölcshészkedés" viszont kitörülhetetlen tudásanyagot és élményeket adott számomra és csodálatos emberek ismeretségét, barátságát, mint például két tanáromét: Végváry professzorét és Losonci Miklósét. Ő mondta, hogy a festészet az agyból jön. Az, hogy valakinek kézügyessége van, még nem jelenti azt, hogy festőművész lesz belőle. A gondolatokat kell a vászonra vetíteni, ami nem mindig könnyű.

Régebben a képeimen nagyon sokat akartam elmondani. A túl sok gondolatosság zavaró. Még egy-egy kiállítást is úgy kell megkomponálni, hogy semmi ne legyen túlzásban: a gondolatok is emészthetőek legyenek, s a színek is hassanak, de ne zavarjanak.

- Mit gondol, a néző megérti az Ön képbe formált gondolatait, hiszen ezek elég szürrealista képek?

- Igen, a szürrealizmus közel áll hozzám. Előképeim Dali, Tanguy, De Chirico és Max Ernst voltak. Nem törvényszerű, hogy a néző ugyanazt érezze, gondolja, mint a festő. Nem szeretem a teljes egyértelmű alkotásokat. Azt szeretem, ha a képben van valami rejtély, talány. Jelen pillanatban a rejtélyességet a színekben keresem. Minden képen tanulok, folyton keresem az újat, a másat (erre is Losonci tanár úr szoktatott rá). Száz képet kell megfesteni ahhoz, hogy végre azt mond-

jam: ez az igazi, ez én vagyok.

- Mondana néhány szót a technikájáról?

- Max Ernst nyomán a frottázst alkalmazom előszeretettel. Egy szépen kidolgozott háttérre ellentétes vagy harmonizáló színeket nyomkodok fel. Majd ezt megtörve egy valóságos vagy egy képelt világot ábrázolok. Kedvenc ábrázolási módom a "kukucsalkás": a valóság két vetületének egymásra csúsztatása és kölcsönhatásuk megragadása. Először kicsiben készítem el, majd 1,50 m-esben. Szeretnék egyre nagyobb képeket készíteni, igazából nagyban hatnak a színek. Azért nem szeretnék a saját formai csapdámba esni. Ha a frottázst lehetőségeit kimerítem, valószínű, egész másra fogok esküdni.

Kiállítások:

- Az első Cereden volt, majd iskolákban, a Balassi Bálint Könyvtárban (tagja vagyok a Balassi Bálint Asztaltársaságnak), Somoskőújfalu, Kisterenyén, Miskolcon, Budapesten. Ez az év kiemelkedő volt:

- Erkel Ferenc Zeneiskola, Bátorterenyre

- Debrecen, Arany Bika Szálló

- Leinden (Hollandia)

- Balassi Bálint Könyvtár (Karácsony Attilával közös).

És már nyakunkon a következő: januárban Gelencsér Jánossal rendezzük meg közös kiállításunkat a József Attila Művelődési Központban a nagy képeinkből.

- Kik a szponzorai?

- Saját magam. Senkitől sem kaptam még egy fillér támogatást sem. Szerencsére lelkes jó ismerőseim és barátaim vannak, s művésztszáimmal is nagy az összetartás, összefogás, élénk az információcsere. A jelenlegi hivatalos művészeti élet és mecénatúra nagyon gyenge.

- Idézzük fel Józsa András véleményét, ami az enyém is: "Cene gál István alkotásai arról is szólnak, hogy mi lesz velünk, mi vár még ránk. Talán sugallataikban egy parányi reményfoszlány is felfedezhető." Reménykedjünk!

/Nagy Jánosné/

NYELVMŰVELŐ SOROK I.

SZAVAK

Szavak, csodálatos szavak.
Békítanak, lázítanak.
Eldöntenek egy életet.
Följárnak, mint kísértek.
Szárnyalnak, mint a gondolat.
Görnyedve hordnak gondokat.
Világot jelentenek.
Meghaltál, ha már nincsenek.
Dalolnak és dadognak ők.
Gügyögnek, mint a szeretők.
Ölnek és feltámasztanak.
Szavak, csodálatos szavak.

/Juhász Gyula/

A nyelvművelés tárgya nemcsak a nyelv, - főként manapság -, hanem maga az ember. Az anyanyelvi műveltség a jó közérzet, a kiegyensúlyozottság nélkülözhetetlen feltétele. Mi vajon a teendőnk a nyugodt közlés biztonosságáért? A nyelvművelés a gátlásokat előidéző hibák, bojlások felszámolásával a gondolkodás fejlődését, esziszolását segíti elő.

Gyakran nem is annyira nyelvi ismereteink bővítésére, mint inkább fegyelmeltebb, logikusabb gondolkodásra, elmélyedőbb munkára van szükség! A nyelvművelő végső eszménye a teljes, a minél teljesebb emberi megértés lehet. A teljes megértés esetében a nyelvi kifejezés nemcsak igaz, hanem egyben esztétikailag szép is.

Van-e a magatartásnak esztétikája? Igen. Az esztétikus magatartás fegyelmezett, udvarias és kulturált emberi érintkezés.

A másik emberhez való viszonyunkat szépíti, egyben építi, szebbé, épebbé téve azt. Nyelvünk gondolkodásunk meghatározója is. A magyar nyelv különlegesen erős tudatalakító. Ezt az igazságot fogalmazza meg Balázs Nándor fizikatudós is a szellem és a nyelv összefonódásáról elmélkedve: "A magyarok erős konkrétumérzékének a gyökereit én a nyelvben, annak szerkezetében keresem... A

magyar nyelv sajátos vonása a tárgyszerűség, a konkrét hasonlatokra, képekre épülő kifejezőmód... A magyar nyelv hihetetlenül gazdag az igék módosulásában is."

Zsirái Miklós nyelvész, az összehasonlító finnugor nyelvtudomány, a magyar őstörténet kutatója, a Nyelvtudományi Közlemények volt szerkesztője erről így vélekedik:

"A magyar nyelvet beszélőnek, használónak ösztönös logikai megfontolásokkal kell élnie...(!) Példa erre a tárgyas igeragozás: várom, várod, várja. Tárgyas igealakjainkon csak a cselekvést és a cselekvőt jelöljük, a tárgy jelöletlen marad. [Összehasonlításképpen: várom, várad, vára főneveink ragozott alakjai!] Jó ha emlékeztetünk arra is, hogy a magyar nyelvben a hang időtartamának és zöngességének jelentésmegkülönböztető szerepe van. Számítalan nyelvben elhanyagolható, el is hanyagolódik a rövid és hosszú, a zöngés és zöngétlen hang pontos megkülönböztetése; mi a legkisebb ily hanyagsággal nyelvünk érthetőségének kockáztatásával lakolnánk."

A Hírmondó következő számában folytatjuk írásunkat.

/Tolnai Gáborné/

Védett természeti értékeink

ARETHUSA-FORRÁS (Herencsény)

Herencsény a megye térképének talán éppen a mértani középpontjában fekszik. A középső Cserhát legerdösebb tömbjei ezen a tájon találkoznak a Fekete-víz ligetes, dombos lapályával. Különösen ott, ahol friss forrásvíz is fakad!

Liszko-pusztától mintegy két kilométerre van egy ilyen terület. A helyi lakosok "Források" néven ismerik a megye egyik legrégebben (1943!) védett nyilvánított természeti értékét, az Arethusa forrást. (Arethusa görög nimfa volt, akit Artemis Ortygia szigetén forrássá változtatott, hogy megmentse egy isten szerelmétől.)

A bő és tiszta víű forrás ma is természeti és turisztikai érték, de a hozzá fűződő előzmények és a kedves mitológiai legenda is érdemessé teszik a védelemre.

Irodalom: Nógrád megye védett természeti értékei, 1989.

/Várkonyi Istvánné/

Januárban születtek

230 éve született FAZEKAS MIHÁLY költő és botanikus, a felvilágosodás korabeli irodalom egyik legkiválóbb egyénisége.
Debrecen, 1766. január 6 - Debrecen, 1828. február 23.

290 éve született FRANKLIN, BENJÁMIN államférfi, tudós, író, a villámhárító feltalálója.
Boston, 1706. január 17 - Philadelphia, 1790. április 17.

260 éve született WATT, JAMES fizikus, a gőzgép feltalálója.
Greenock, 1736. január 19 - Heathfield, 1819. augusztus 19.

240 éve született MOZART, WOLFGANG zeneszerző.

Minden idők egyik legnagyobb zene-költője.

Salzburg, 1756. január 27 - Bécs, 1791. december 5.

VERS

Tordos Ákos
Csengő tél

A tél csengői csengnek,
harangoznak a csendnek,
vállukon fehér kendők,
alusznak mind az erdők.

Alusznak mind az erdők,
vállukon fehér kendők,
a tél csengői csengnek,
harangoznak a csendnek.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!

Könyvtárunk a honfoglalás 110. évfordulójának megünneplésére Olvasónaplót jelentetett meg a felsőtagozatos tanulók részére.

Az olvasónaplókat az iskolákban és a gyermekkönyvtárban kérhetik az érdeklődők.

A beküldési határidő: 1996. március 20.

Az olvasónaplókat helyesen kitöltő tanulók között 3 db Történelmi alkotótáborban való részvételt, továbbá 30 db 1000-1000 Ft értékű könyvutalványt sorsolunk ki.

Minden egyéb fontos tudnivalót tartalmaz az olvasónapló.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Balassi Bálint Könyvtár Gyermekkönyvtára olvasónapló pályázatot hirdet a honfoglalás 1100. évfordulójának megünneplésére.

A pályázaton részt vehet minden felsőtagozatos tanuló, aki a megadott irodalom segítségével a pályázat valamennyi feladatát helyesen megoldotta, kikötötte.

A munkához szükséges irodalmat az iskolai, vagy lakóhelyi könyvtárban keress!

Név:

Lakcím:

iskola, osztály:

A kitöltött olvasónaplókat a Balassi Bálint Könyvtár Gyermekkönyvtára címére kell eljuttatni: 3100 Salgótarján, Kassai sor 2.

Beküldési határidő: 1996. március 20.

Az olvasónapló értékelése:
1996. április végén a Balassi Bálint Könyvtárban. Az olvasónaplókat helyesen kitöltő tanulók között 3 db Történelmi alkotótáborban való részvételt, továbbá 30 db 1000-1000 Ft értékű könyvutalványt sorsolunk ki. A rendezvény időpontjáról külön meghívót küldünk.

ÚJ KÖNYVEINK

Pamela STOREY:

Négy mese az állatokról
Kozámislény, 1994

A kötet szórakoztató meséit olyan gyerekek számára írták akik most tanulnak olvasni.

A szöveg nagybetűvel írott, könnyű és tele van ismétlődő szavakkal.

Kitűnő rajzok segítenek az ifjú olvasóknak a történetek megértésében.

Francesco SALVI:

Az impresszionisták:
a modern festészet kezdetei
1995 (A művészet mesterei)

A XIX. századi Párizs művészvilága ugyan csak felbolydult, amikor fiatal festők egy csoportja első ízben állította ki munkáit. Az "Impresszionisták" - ezen a néven váltak ismertté - forradalmasították a festészet, a korabeli városi élet és a természet ábrázolásának teljesen új módjával.

Ez a könyv ismerteli történetüket és tevékenységüket, ami híressé tette őket. Rövid tájékoztatót ad a művészek személyes életéről, egymással való kapcsolatukról, összejövetelükről a hivatalos intézményekkel, s a kor konzervatív művészvilágáról. Elemzések kapunk festői technikájukról, az anyagokról és a témákról, amelyek a világlátás teljesen új módját eredményezték.

A könyv "A művészet mesterei" című jelentős új sorozat tagja, melynek célja nagy művészek, s a művészettörténet egyes fontos korszakainak bemutatása.

Rejtvény

Csoportképünkön csupa sakrvidéki állat látható. Valamennyien szomszédok tehát - vagy mégsem?

Melyikük az, aki csak látogatóba érkezett az Északi Sarkra?

A megfejtést 1996. január 20-ig küldd el a Gyermekkönyvtár címére. (Balassi Bálint Könyvtár Gyermekkönyvtára, 3100 Salgótarján, Kassai sor 2.)

A HÓNAP ZENESZERZŐJE

Valószínűleg kedves olvasóink is tapasztalják, hogy a klasszikus, ill. komolyzene iránt az utóbbi időben ismét megnövekedett az érdeklődés. A hangversenyeknek egyre nagyobb a látogatottsága, a legnagyobb előadótermek is alig tudják befogadni a híres sztárok rajongóit.

Ennek a ténynek a tudatában mi is hozzá kívánunk járulni - szerény körülményeink között - a zenetörténet legnagyobb muzsikusaikainak népszerűsítéséhez, életpályájuk és életművük, zenei formanyelvük és sajátos stílusuk megismertetéséhez. Új zenei rovatot indítunk, amelyben a születési évfordulók alkalmát kihasználva igyekszünk e nagy mestereket közelebb hozni az érdeklődőkhöz.

WOLFGANG AMADEUS MOZART 1756. január 27-én született Salzburgban. Édesapja jó hegedűs és zeneszerző a salzburgi hercegeknek szolgálatában, édesanyja Anna Maria Pertl. Családi életük boldog és szeretteteljes. Ez különösen Wolfgang életpályájára lesz hatással. Amint apja észreveszi feltűnő zenei tehetséget, szigorú fegyelemmel hegedűre és zongorára oktatja, de megalapozza komponálási képességeit is. A fiatal Mozart Bécsben Mária Terézia császárnő, Londonban pedig III. György király udvarát kápráztatja el. Itt ismerkedik meg s köt barátságot J. S. Bach legkisebb fiával, Johann Christiannal. Tanulmányozza annak orgonajátékát s a Bach család művészetét. Ez döntően befolyásolja Mozart ifjúkori kompozícióit, hiszen a kis zongoristából igen gyorsan zeneszerző lesz. Nyolc-tíz éves fejjel már szimfóniákat, hegedű- és zongoraszonátákat, oratóriumot ír 1768-ban születnek első operái: II. József megbízásából a "La Finta Semplice", majd egy kis daljáték, a ma is élő "Bastien és Bastienne".

Rómában XIV. Klementin pápa az aransarkantyús lovagrend keresztjét adományozza neki. Bolognában felveszik az akadémia zeneszerző tagjai közé. Az olasz muzsika erősen kihat további tevékenységére. A fiatal komponista anyagi szempontból már nem érte el az egykori csodagyerekek sikereit. Szüntelen munkabírása és zseniális komponálási ellenére állandó pénzszavarral küszködik, imádtott édesanyja betegsége és halála pedig rettenetes csapásként éri. 1781-ben Bécsben telepedik le. Itt köt házasságot fiatalkori szerelmének, Aloysiának hugával, Konstanze Weberrel. Itt ismerkedik meg Haydnnel, s barátságuk főleg kamarazenéjére lesz hatással. A hat vonósnyegyet komponál ekkor mesterének, Haydnnek ajánlva/ Egy ideig a fiatal Beethoven is tanítja. Családi élete kezdetben kiegyensúlyozott, műveit kiadják, zenecőráit sűrűn látogatják, a császárváros kedvence lesz. Erkölcsi sikereit azonban nem követi anyagi megbecsülés. Ismét anyagi gondokkal küzd, pedig élete utolsó évtizede rendkívül termékeny. Sorra alkotja a zenetörténet halhatatlan remekműveit. Jellemző, hogy három utolsó legnagyobb s legjobb/ Esz-dur, g-moll és C-dur szimfóniáját alig hat hét alatt komponálja, de akkor egyik sem kerül bemutatásra. Halvány reménysugara még két nagyoperájának, a "Tigaro házasság"-nak és a "Don Giovanni"-nak fantasztikus prágai sikere, de itt is csak vastapsot kap s nem főúri megrendelés. Kérbejárja ifjúkori sikereinek legfontosabb állomásait, megbízást azonban sehol sem kap. Időközben megromlik egészsége. A gyermekévek óta tartó utazási fáradalmak és idegi megterhelések egyre fokozódó veseelégtelenségével párosulnak. Halála előtti napokban is feszített erővel dolgozik "Rekviem"-jén, befejezni azonban már nem tudja. A "Lacrimosa" tétel írása közben kihullott fáradt kezéből a toll./ A hiányzó részt kedvenc tanítványa F. Susmayer pótolta mesterének vázlatai alapján./ Harmincöt éves korában hunyt el 1791. december 5-én. Zuhogó, havas esőben, néhány ember kíséretével temették el a bécsi köztemető közös sírjába. Földi maradványait később sem sikerült megtalálni. Művei felölelik a zeneirodalom minden ágát: szimfóniákat, zongora-, hegedű- és fúvós versenyműveket, szerenádzenét, kamaraműveket /hegedűszonáták, vonósnyegyesek, vonósötösök, zongoratriók-kvartettek, kvintettek, stb./ zongoraműveket /szonáták, fantáziák, variációk, stb./, operákat, egyházi zenét, dalokat, áriákat, indulókat, táncokat, stb. Kompozícióit Ludwig Köchel német zenész foglalta jegyzékbe 1862-ben. Megjelölésükre ennek a számozását szokták idézni.

/Kocsis Zoltán/

LEMEZBEMUTATÓ

VIVALDI: Kettősversenyek /Concertók fuvalára, hegedűre és vonósokra/

ANTONIO VIVALDI /1678-1741/ gigantikus életművének legnagyobb és legjelentősebb csoportját a versenyművek alkotják. A mintegy 770 szerzeménye közül ma 443 teljes koncertóját ismerjük, és a kutatás 25 koncertójáról tud, amelynek apparátusa két szőlőhegedű vonószenekar kíséretével. Ezek a kettősversenyek azonban elhangzottak másféle összeállításban is úgy, hogy az egyik szólómot valamilyen fúvós hangszer /általában oboa vagy fuvala/, a másikat pedig szőlőhegedű játszotta. Ez esetben a fúvós hangszertákosnak meg kellett birkóznia azokkal a technikai nehézségekkel, amelyeket a szóló hegedűszerű, tehát számára idegen, gyors, virtuóz dallamneveti okoztak. A lemezünkön felcsendülő hat /g-moll, D-dur, B-dur, c-moll, G-dur és d-moll/ versenymű is eredetileg két hegedűre, vonósokra és csemballóra íródott, de itt fuvalán és hegedűn szólal meg.

Valamennyi erősen tükrözi a Vivaldi által művelt új koncertstílus fő vonásait. A korábbi versenyművekhez képest a szólókoncert az ő keze alatt éri el tökéletes fejlettségét, mind a szólóhangszer kezelésében, mind pedig a nagy - háromtételes: gyors-lassú-gyors - forma kialakításában.

Új digitális felvételünk két világhírű szólólistája: Jean-Pierre Rampal /fuvala/ és Isaac Stern /hegedű/

Közreműködik: a Liszt Ferenc Kamarazenekar Hangversenymester: Rolla János

A lemez időtartama: 1 óra

Jó szórakozást kívánunk!

/Kocsis Zoltán/

HANGSZEREK VILÁGA A tekerő

Lant formájú hangszer. Húrjai gyantázott kerek dörzsolásával szólnak meg, a keretet a hangszer végére szerelt hajtókar forgatja; oldalt billentyűk vannak, amelyek a dallam képzésére szolgálnak. A hangszertest mérete s formája, valamint a húrok és a billentyűk száma nem egységes. Legkorábbi európai ábrázolása a spanyolországi soriai S. Domingo-templom portálszobrán látható 1150 körüli letkezéssel. Nagy mérete akkor még két játékost igényelt. A XV. századig világi és egyházi hangszerként egyaránt széles körben használták, később elveszítette jelentőségét. A XVIII. században Franciaországban ismét felvirágozott, szerkezetét megújították, repertoárját gyarapították. Paraszthangszerként Magyarországon feltehetően a XVIII. században az Alföld déli részén /Szeged, Csongrád, Szentes és Kecskemét környékén/ honosodott meg. A századunk első felében még eredeti funkciójában /parasztmulatságok, lakodalmak hangszereként/ használt változat kromatikus hangolású, két oktáv körüli hangterjedelmű, három - "prim", "recsegő" és "bögő" - húros instrumentum. Hagyományos alkalmazásában a tekerőhöz gyakran használtak dallamerősítő hangszert, leginkább klarinétot. Manapság igen ritka népi hangszerként tartják számon, hazánkban általában nyenyere elnevezéssel.

/Kocsis Zoltán/

PÓDIUM

A pódiumsorozat keretében 1995. november 28-án Piros Ildikó mutatta be mősorát Szercelem címmel.

Zongorán kísért Szentirmai Ákos zeneszerző.

A sorozat következő előadása februárban lesz. Időpontjáról a könyvtárban adunk tájékoztatást.

Programok, kiállítások

1996. január 21-én, vasárnap 15.00 órakor a Balassi Bálint Könyvtár zenei és irodalmi programmal köszönti a magyar kultúra napját. * * *

Január 22-én, 15.00 órakor a IV. Őszi Szécsényi Tárlat anyagából kiállítás nyílik a Balassi Bálint Könyvtár Bóna Kovács Károly Galériájában.

KOJAK

Kortárs Jazz Klub

Január 12., 18.00
JOHN ABERCROMBIE:
November

Január 26., 18.00
JOHN SURMAN:
Private City

WEATHER REPORT:
Black Market

NYITVATARTÁS

HÉTFŐ	Szünnap
A földszinti folyóiratolvasó	
látogatható	10 - 15.30
KEDDTŐL-PÉNTEKIG	10 - 18
Zenei részleg	13 - 18
SZOMBATON	9 - 13

TELEFONSZÁMAINK
Központ 416-777

MELLÉKÁLLOMÁSOK

Általános tájékoztató	31
Kölesönzés, nyilvántartás	28
Szaktájékoztató	25
Gyermekkönyvtár	32
Megyei módszertan, ellátóközpont	20

HÍRMONDÓ Kiadja a Balassi Bálint Könyvtár. Felelős kiadó: Fehér Miklós ig. Megjelenik: havonta HU ISSN 0865-5286. Szerkesztőbizottság: Balogh Zsuzsanna, Bódi Györgyné, Gecse Zsuzsanna, Oroszné Katona Anna, Várkonyi-Istvánné

1996 JAN - 9